

Дмитро Коваль

Захист інтересів України у іноземних юрисдикціях за актом про імунітети іноземного суверена

В статті запропоновано альтернативний до міжнародного форум для пред'явлення претензій Україною до Росії. Висвітлені перспективи звернення до судів США за Актом про імунітети іноземного суверена. Запропоновані маркери для прогнозування ефективності використання зазначеного форуму.

Ключові слова: юрисдикційні імунітети, акт про імунітети іноземного суверена, доктрина міжнародного балансу, захист інтересів України.

В статье предложен альтернативный международному форум для предъявления претензий Украины к России. Освещены перспективы обращения в суды США по Акту об иммунитетах иностранного суверена. Предложенные маркеры для прогнозирования эффективности использования данного форума.

Ключевые слова: юрисдикционные иммунитеты, акт об иммунитетах иностранного суверена, доктрина международного баланса, защита интересов Украины.

This paper proposes an alternative to the international one forum for the filling of Ukrainian claims to Russia. The prospects of access to the US courts in the light of the Foreign Sovereign Immunities Act are highlighted. The markers for predicting of the mentioned forum use effectiveness are proposed.

Key words: jurisdictional immunities, Foreign Sovereign Immunities Act, the doctrine of international balance, protecting of Ukrainian interests.

Окупація Автономної республіки Крим Російською Федерацією, розгортання збройного опору законним вимогам влади в Донецькій та Луганській областях, природно породили обговорення можливих шляхів захисту українських прав та інтересів у міжнародних судових та квазісудових інституціях. Наявність різних міжнародних судів дає можливість обирати зручний форум для пред'явлення претензій Україною, а також звертатися відразу до декількох. Уже зараз існує декілька рішень Європейського суду з прав людини, які безпосередньо стосуються питання україно-російського протистояння, очікує вирішення так званий газовий спір в Стокгольмському комерційному арбітражі, лунають заклики про подання заяв та позовів до Міжнародного суду ООН, Міжнародного трибуналу з морського права, Міжнародного центру з вирішення інвестиційних спорів, Органу з вирішення спорів СОТ і т.д. Головною перепоною в зверненні до міжнародних судових інстанцій є можливість Російської Федерації посилатися на відсутність юрисдикції у тієї чи іншої установи та не доводити справу до вирішення по суті. Звісно, останнє твердження не стосується ЄСПЛ, арбітражів, що зазначені в арбітражному застереженні в міждержавних контрактах, та СОТ, проте значною мірою відображає ситуацію із потенційними публічно-правовими міждержавними спорами. Рішення Міжнародного суду ООН особливі ще й тим, що їх достатньо важко виконати у разі, якщо зачіпаються інтереси держави із значною геополітичною вагою (для прикладу, рішення Суду проти США, передусім у справі за зверненням Нікарагуа). В зв'язку із вищезазначеним, видається доцільним звернути увагу на альтернативні, неміжнародні способи ад'юдикації українських інтересів.

В даній статті я хотів би сконцентруватися на вивченні можливості щодо захисту інтересів держави в судових інституціях Сполучених Штатів Америки за Актом про імунітети іноземного суверена (англ.: Foreign Sovereign Immunities Act), що вступив в силу в 1976 році. Цей акт кодифікує американську практику щодо тлумачення юрисдикційних імунітетів держави та гарантує можливість

КОВАЛЬ Дмитро Олександрович,

УДК 341.1/8

© Д. Коваль, 2014

кандидат юридичних наук; старший викладач кафедри міжнародного права та міжнародних відносин, Національний університет "Одеська юридична академія", докторант Польської Академії наук, Вища школа соціологічних досліджень.

звернення із позовом до іноземного суверена через американський суд.

Акт про імунітети іноземного суверена – визначна кодифікація американської доктрини та практики вирішення спорів, пов'язаних із юрисдикційними імунітетами, перший з яких датований ще 1812 роком (справа Верховного Суду США *The Schooner Exchange v. M'Faddon*). Поступовий розвиток теорії юрисдикційного імунітету держави в американській практиці призвів до кристалізації принципу функціонального (обмеженого) суверенітету. Такий підхід американської Феміди не контрастував із ставленням до проблеми в інших країнах сім'ї загального права, а також сім'ї континентального права, де з середини ХХ століття спостерігається помітний зсув до відмови від концепції абсолютного юрисдикційного суверенітету держави. Як слушно зазначає Є.В. Корнійчук, прийнятий в 1976 році Акт про імунітети іноземного суверена, разом із відповідним національним законодавством інших держав, ліг в основу проектів міжнародних договорів [1, 15], що в більш компромісний спосіб інтерпретували його положення. Це підтверджує той факт, що міжнародне співтовариство наближається до уніфікованого розуміння юрисдикційних імунітетів. Необхідність співжиття із іншими країнами, глобалізація торгівельних відносин, турбота про інвестиційну привабливість детермінують розуміння того, що принцип обмеженого імунітету в більшій мірі відповідає укладеній практиці та національним інтересам. Разом з тим, Акт 1976 року – більш просунутий з точки зору механізмів та підстав пред'явлення позовів до іноземних держав, ніж міжнародні договори. Це, вочевидь, пов'язано із відсутністю необхідності міжцивілізаційного узгодження його положень.

Акт 1976 року визначає іноземну державу у параграфі 1603, де зазначається що нею є політичний орган чи установа іноземної держави. Під останнім розуміється: відокремлена юридична особа, яка є органом або підрозділом іноземної держави, або частка державної власності в якій складає понад 50% і яка не є ані громадянином, ані зареєстрована в США. Обов'язковою умовою, як це було встановлено в справі *Dole Food Co. v. Patrickson* є пряме володіння більшістю акцій корпорації державою або державним підрозділом [2]. Параграф 1605 визначає підстави безумовного поширення юрисдикції судів США на окремі категорії справ. Серед цих підстав названо порушення права власності всупереч міжнародному праву. Раніше це положення активно використовувалося для оспорювання права власності *bona fide* набувачів викрадених нацистською Німеччиною культурних цінностей (як, наприклад, у справі *Altmann v. Austria* [3]), проте формулювання статті безперечно широке, що дозволяє інтерполювати її й на інші правовідносини. Цитований параграф містить також додаткову вимогу для подання позову за запропонованою підставою. Вона полягає в наявності оспорюваної власності на території США, або власності, якою попередня може бути замінена.

Дж. Лакруа у своєму огляді практики американських судів по Акту відмічає доповідь Палати представників, де під порушенням права власності всупереч міжнародному праву розуміється націоналізація або експропріація, без належної та швидкої компенсації, яка є дискримінаційною по своїй суті. Єдиного тлумачення термінів, що вжиті Палатою для пояснення параграфу 1605, не існує. В кількох справах суди тим чи іншим чином торкалися цього питання і роз'яснювали окремі моменти, проте подібні роз'яснення були далекими від комплексності та системоутворення. Для прикладу, в *Altmann v. Austria* під вилучення власності всупереч міжнародному праву розумілося порушення норми з Гаазького положення 1907 року про заборону вилучення культурних цінностей. В *Alberti v. Empresa Nicaraguense de la Cane* вказувалося, що компенсація експропрійованої та націоналізованої власності, щоб бути належною, не обов'язково має передувати вилученню. Звісно вже існуюча практика повинна вивчатися для підготовки належного позову до РФ, проте, в контексті тлумачення вилучення власності з порушенням міжнародного права, варто мати на увазі, що американські суди підходять до трактовки на основі принципу «від справи до справи» (англ.: *case by case basis*).

Параграфом 1610 Акту розкриваються види власності, на які не поширюється юрисдикційний імунітет держави. До такої, серед іншого, відноситься власність, що була вилучена з порушенням міжнародного права, або замінена на вилучену в названий спосіб, а також нерухомість, що не використовується в дипломатичних чи консульських цілях. Ще однією категорією власності, що не може використовуватися на компенсацію вимог до іноземної держави, є культурні цінності. Певна законодавча неврегульованість і орієнтація на загальні принципи захисту культурного спадку найближчим часом має шанс бути замінена на повноцінну «тверду» норму завдяки законопроекту Стіва Чабота, що був поданий до Палати представників у 2014 році [4].

Принаймні одна справа щодо стягнення державної власності на виконання попередньо отриманого арбітражного рішення стосувалась країни з Митного союзу. Так, в *Suraleb, Inc. v. Production*

Ass'n «Minsk Tractor Works» Republic of Belarus [5] вимоги позивача були задоволені, суд надав можливість виконання арбітражного рішення за рахунок державної власності Білорусі. Разом з тим, в силу того, що позивачем не було зазначено конкретну власність держави на території, на яку поширюється юрисдикція суду, в видачі виконавчого листа було відмовлено. Помилка позивача у зазначеній справі обов'язково повинна бути врахована при зверненні з позовом на користь України.

Стороною у спорі із іноземною державою може бути не лише фізична або юридична особа цієї держави, але й, в рівній мірі, фізична або юридична особа іншої держави. Відомими прикладами з цієї серії справ є рішення у *Republic of Argentina v. Weltover* [6] та *Republic of Argentina v. NML Capital* [7]. В першій, суд тлумачив значення словосполучення із Акту про пряий вплив на США, визначивши, що достатньо, щоб ефект від рішення по справі зачіпав, як безпосередній наслідок, інтереси США [6]. Жоден із відповідачів у наведеній справі не знаходився у Нью-Йорку, де розглядалася справа, і жоден не був зареєстрований у Аргентині, втім це не завадило суду застосувати Акт [6]. В другій із згаданих справ за участю Аргентини, Верховний суд США дозволив відповідачам оформляти повістки до банків в США та закордоном для прослідковування рахунків Аргентини в цілях компенсації неотриманої виплати за бондами державного займу [7]. В разі виникнення необхідності відстоювати можливість поширення юрисдикції одного із судів США на спір, пов'язаний із україно-російськими взаємовідносинами, варто мати уявлення про широку практику прив'язки юрисдикції до національних інтересів США та апелювати до неї.

Незважаючи на достатню, на перший погляд, очевидність можливості звернення України до одного з американських судів за захистом власних інтересів, порушених Російською Федерацією в Криму та на сході України, існує достатньо багато підводних каменів, на які слід звертати увагу при оцінці перспектив подання позову в іноземній юрисдикції. Так, Дж. Балзано слушно відмічає необхідність врахування політичності питання, яке планується до винесення на розсуд Феміди США [8, 33]. Одним із інструментів, що може допомогти в цьому є концепція міжнародного балансу, розвинута в таких актах, як Поправки до колізійного права, Поправки до акту про зовнішні зносини та ряді інших [8, 34]. В них встановлені вимоги до ситуацій, в яких можливе встановлення екстра-територіальної юрисдикції, а відповідно певні орієнтири, коли Акт 1976 року застосовуватиметься для подолання імунітету іноземного суверену: поведінка повинна бути такою, що не відповідає міжнародним принципам справедливості, її ефект повинен бути суттєвим та причинно-наслідково пов'язаним з такою поведінкою. Судова практика, що трактує ряд кодифікованих актів американського законодавства в цьому зв'язку додатково роз'яснює питання. Так, наприклад, в справі *Morrison v. National Australia Bank Ltd.* суд сприйняв аргумент позивачів, про те, що незважаючи на нерозміщення акцій відповідача на американській фондовій біржі, його дії в цілому впливають на ситуацію з американськими ринками. Схожий підхід було застосовано і в справі *Kiobel v. Royal Dutch Petroleum Co.* Прикладами цих двох справ я хотів би проілюструвати те, що застосування екстра-територіальної юрисдикції можливе навіть в ситуаціях, де інтереси США не зачіпаються прямо. Судові органи достатньо часто відходили від розуміння такої юрисдикції з точки зору прямого впливу можливого рішення на інтереси США, а концепцію міжнародного балансу не вважали порушеною вирішенням подібних справ.

Іншою потенційною перешкодою розгляду справи за позовом до Російської Федерації є доктрина політичного питання, основи якої були закладені ще в *Marbury v. Madison* [9] в 1802 році. В справі *Alperin v. Vatican Bank*, де позивачем було використано для аргументації позиції посилання на Акт 1976 року, суд постановив, що афіліація окремих священиків із Святим Престолом в конкретному розглядуваному випадку є політичним питанням, а тому позов розглядатися не буде [10]. Доктрина політичного питання неодноразово зачіпалася в рішеннях американських судів різного рівня та дуже варіативно тлумачилася. Навряд чи можна говорити про абсолютну визначеність того, що є політичним питанням, проте, оскільки, можливість з'ясування судом цієї проблеми достатньо висока в українському випадку, його попереднє опрацювання українською стороною є важливим.

Суд, який слухатиме справу, повинен визначатися за допомогою двох головних підходів до дослідження *ratione personae*: доктриною «довгих рук» (*long-arm jurisdiction*) [11] та доктриною «мінімальних контактів» [12, 13]. В справі *Altmann v. Austria* мінімальні контакти були підтверджені наявністю консульства Австрії в Лос-Анджелесі та наявністю австрійського бізнесу у цьому каліфорнійському місті [3]. Доктрина «довгих рук» (як вона застосовувалася у випадку *Rein v. Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya*) використовується для поширення юрисдикції американських судів на справи, пов'язані із шкодою, що завдається громадянам США країною-спонсором тероризму. В разі, коли позови стосуються держави в цілому чи її органів, місцем слухання справи може бути суд округу Колумбія. Така можливість впливає як із самого Акту, так і з практики його застосування.

Зволікання з визнанням РФ спонсором тероризму перед усім пов'язане із геополітичними стратегічними міркуваннями, проте, можливо, воно має й інший вимір в контексті Акту 1976. Зміни до акту, що вступили в силу у 2008 році, дозволили застосовувати його положення в випадку завдання шкоди американському громадянину чи особі, яка працює на американський уряд у зв'язку із діями держави-спонсора тероризму [14]. У цьому контексті визнання США певної держави спонсором терористів є критично важливим для суду, який по суті орієнтується виключно на це визнання у своїй діяльності. Так Саудівська Аравія, чотири її принци, а також інші суб'єкти афілійовані з цією країною були визнані такими, що користуються імунітетом, в силу відсутності офіційного Ер-Ріяду в американському списку спонсорів терористів [15]. На даний момент, один громадянин США став жертвою терористів в результаті збиття пасажирського літака над контрольованим терористами Торезом. Враховуючи чітку послідовну позицію Сполучених Штатів, які звинувачують РФ в суттєвому контролі за терористами так званих ДНР та ЛНР та у відповідальності за збитий літак Малайзійських авіаліній із 298 пасажирами на борту, спроба звернення до американського суду за захистом прав та компенсацією має великі шанси на успіх. Звісно, суттєвим індикатором позитивного вирішення справи є визнання РФ спонсором тероризму.

Справа *Pugh v. Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya*, слухання якої стало можливим завдяки поправці 2008 року, стосувалась безпосередньо терористичної атаки на літак. В цій справі позивачі вимагали від Лівії компенсації у 6 мільярдів доларів за збитий літак над Локербі. Суд підтримав позивачів і зобов'язав Лівію сплатити заявлену суму. В 2008 році Лівія внесла 1,5 мільярда доларів у якості депозиту для відшкодування жертвам теракту.

Досі не обговорюваним в рамках даного матеріалу питанням є застосовне матеріальне право, на яке суд повинен орієнтуватися розглядаючи позов до іноземного суверену. Складність цієї проблеми пов'язана із відсутністю чіткого припису щодо місця розгляду справи. Загальновідоме кліше про 51 правову систему в США матеріалізується в даному випадку у невизначеності щодо застосування права конкретного штату чи виключно федерального законодавства. Більшість дослідників питання схильні уявляти застосовне право при розгляді справ дотичних Акту у вигляді ієрархічної системи: Акт 1976 року – загальні принципи справедливості (в т.ч. міжнародне право) – практика застосування Акту – інші правові акти (перш за все федеральні, але також і окремих штатів). Уявляється, що саме така система джерел має бути орієнтиром для підготовки потенційного звернення до американських судів проти РФ.

З практичної точки зору виникає два основних сумніви щодо доцільності та перспективності захисту прав України в іноземних юрисдикціях: фінансовий та політико-економічний.

Під фінансовими сумнівами розумію можливу високу вартість юридичного обслуговування та супроводу процесу подання великої кількості позовів до РФ в зв'язку із окупацією Криму та подіями на сході України. Політико-економічні полягають в потенційному небажанні США поглиблювати конфронтацію з РФ та шкодити своїм економічним інтересам. В зв'язку з цим видається доцільним звернути увагу на декілька важливих моментів, пов'язаних із стратегією використання запропонованої в статті методики захисту національних інтересів:

- немає необхідності подавати позови відразу по всім питанням, які буде змога прив'язати до юрисдикції США. Одне позитивне рішення по справі створить прецедент, що з великою ймовірністю матиме преюдиційне значення;
- підготовка необхідних документів для звернення до суду, беззаперечно, трудомістка. Разом з тим, матеріали позову в частині фактичного опису ситуації повинні опиратися на прийнятті акти міжнародних організацій (ООН, ОБСЄ, Рада Європи, Венеціанська комісія, ЄСПЛ) та внутрішні акти США (визнання України союзником, рішення про надання допомоги, офіційні заяви Державного секретаря та його заступників, офіційна позиція в Радбезі ООН). Всі ці документи достатньо однозначно трактують події в Україні та не залишають сумнівів в обґрунтованості претензій до Російської Федерації. Це означає, що в певній своїй частині, позов не буде надто складним в оформленні;
- зміна влади в Україні викликала позитивну реакцію в юридичних та бізнес колах західних країн. Це спростило доступ України та українських недержавних організацій до ресурсів та послуг європейських і американських фондів та компаній. Так, фірма Latham & Watkins, що є однією із найбільших у світі юридичних компаній, на *pro bono* умовах зголосилася консультувати українські громадські організації в тому, що стосується реформування вітчизняного законодавства. Видається можливим в рамках цієї ж ініціативи залучити провідних юристів із проекту *pro bono* до підготовки меморандуму щодо перспектив захисту інтересів України в іноземних юрисдикціях. Додаткову допомогу можуть надати й численні недержавні організації правового спрямування закордону [16],

які в значній мірі зацікавлені в пропагуванні принципів правосуддя та непорушності міжнародного права;

- суди США мають у своєму арсеналі дві достатньо об'єктивних юридичних конструкції для визначення того, чи є питання політичним, про які йшлося вище, тобто питання прийнятності можливого українського позову є до певної міри прогнозованим. Окрім цього, важливим є розуміння незалежності судової гілки влади США від виконавчої не лише *de jure*, але й *de facto*. Судження про справу як політичну зі сторони уряду не є сигналом до визнання її такою судом;

- окремою площиною сумнівів є побоювання зворотних заходів зі сторони РФ (як це мало місце із санкціями ЄС та США та торговельними обмеженнями на продовольчі товари, що їх ввела Росія). Навіть повноцінно юридично обґрунтоване рішення суду може викликати асиметричну політичну реакцію зі сторони РФ, що полягатиме в експропріації як української так і американської власності. Тому стратегія захисту інтересів України в іноземних юрисдикціях повинна включати обов'язкову оцінку можливої політично заангажованої відповіді Російської Федерації.

Завершуючи висвітлення порушеної в статті проблеми, хотілося б лаконічно зупинитися на основних її складових:

1. Допоки не надто обговорюваною, проте важливою можливістю захисту інтересів України є звернення до іноземних юрисдикцій з позовами до РФ.

2. Предметом цим позовів може бути порушення міжнародного права при експропріації та націоналізації української власності, а також порушення прав американських громадян та осіб, які працюють на уряд США у зв'язку із діями РФ, як спонсора тероризму в Україні.

3. Забезпечити виконання позову можливо за допомогою власності РФ, що знаходиться на території США.

4. Обов'язковою попередньою умовою пред'явлення позову є ґрунтовне опрацювання практики судів США по Акту про імунітети іноземного суверену 1976 року, яка на даний момент налічує більше 500 справ.

5. Політичну доцільність пред'явлення позову можливо попередньо оцінити за допомогою двох відносно об'єктивних юридичних категорій: доктрина політичного питання та концепція міжнародного балансу. Фінансові ризики в цьому ж зв'язку можливо зменшити створенням покрокової стратегії захисту українських інтересів в іноземних юрисдикціях.

1. Корнійчук Є. В. Юрисдикційні імунітети держав та їхньої власності: тенденції розвитку в міжнародному та внутрішньому праві : дис. канд. юр. наук : 12.00.11 / Корнійчук Євген Володимирович – Київ, 2009. – 215 с.
 2. Dole Food Co. v. Patrickson : Supreme Court of the United States, 2003 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.law.cornell.edu/supct/html/01-593.ZS.html>.
 3. Republic of Austria et al. v. Altmann : Supreme Court of the United States, Decision 7 June 2004 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://supreme.justia.com/cases/federal/us/541/03-13>.
 4. H.R. 4292, Foreign Cultural Exchange Jurisdictional Immunity Clarification Act [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.cbo.gov/publication/45296>.
 5. Suraleb, Inc. v. Production Ass'n "Minsk Tractor Works" : Western District of Missouri, 2006 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: https://ecf.mowd.uscourts.gov/cgi-bin/show_public_doc?2005cv5047-84.
 6. Republic of Argentina v. Weltover : Supreme Court of

the United States, 1992 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://supreme.justia.com/cases/federal/us/504/607/case.html>.
 7. Republic of Argentina v. NML Capital : Supreme Court of the United States, 2014 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.scotusblog.com/case-files/cases/republic-of-argentina-v-nml-capital-ltd/>.
 8. Balzano J. Direct Effect Jurisdiction under the Foreign Sovereign Immunities Act: Searching for an Integrated Approach / John C. Balzano. // Duke Journal of Comparative & International Law. – 2013. – №24. – P. 2-50.
 9. Marbury v. Madison : Supreme Court of the United States, 1803 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.lawnix.com/cases/marbury-madison.html>.
 10. Alperin v. Vatican Bank : United States Court of Appeals, Ninth Circuit, 2005 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://caselaw.findlaw.com/us-9th-circuit/1060713.html>.

11. Rein v. Socialist People's Libyan Arab Jamahiriya : United States Court of Appeals, District of Columbia Circuit, 2008 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://caselaw.findlaw.com/us-dc-circuit/1465533.html>.
12. International Shoe Co. v. Washington : Supreme Court of the United States, 1945 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://supreme.justia.com/cases/federal/us/326/310/case.html>.
13. McGee v. International Life Insurance Co. : Supreme Court of the United States, 1957 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу : <http://supreme.justia.com/cases/federal/us/355/220/case.html>.
14. Elsea Jennifer K. Lawsuits Against State Supporters of Terrorism: An Overview // CRS Report for Congress. - The Library of Congress. - 2008.
15. U.S. court rules Saudi Arabia immune in 9/11 case [Електронний ресурс] // Reuters. - 2008. - Режим доступу до ресурсу: <http://www.reuters.com/article/2008/08/14/us-saudi-lawsuit-idUSN1448612320080814>.
16. American Bar Assosiation May 2014 E-Update [Електронний ресурс] // American Bar Assosiation. - 2014. - Режим доступу до ресурсу: http://www.americanbar.org/publications/international_law_eupdate/2014/05/issue.html.

Protection of Ukrainian Interests in the Foreign Jurisdictions According To the Foreign Sovereign Immunities Act

Summary

The occupation of the Autonomous Republic of Crimea by the Russian Federation, the deployment of armed resistance to the lawful demands of authority in the Donetsk and Lugansk regions, cause the discussion of the ways to protect the Ukrainian rights and interests in the international courts and quasi-judicial institutions. In this article I concentrate on exploration of the protection of the state interests in the United States courts according to the 1976 Foreign Sovereign Immunities Act. This act codifies the American law on the interpretation of jurisdictional immunities of states and guarantees the right to bring a case to foreign sovereign through the American court.

In a laconic and brief form the Ukrainian perspectives of own interests' protection in the US courts it is possible to summarize by the following:

1. The violation of international law (expropriation and nationalization of the Ukrainian property) and violation of the American citizens rights and rights of persons who work for the United States government by the Russian actions (inter alia as a sponsor of terrorism in Ukraine) can be the subject of the lawsuit in the US court according to the 1976 Foreign Sovereign Immunities Act may be.

2. Implementation of the court decision can be ensured by the property located in the United States.

3. Foreign Sovereign Immunities Act practice currently was applied in more than 500 cases. The mandatory pre-condition for filing a claim against Russia to the American court is a study of such practice.

4. The political risks of a claim may be estimated by the two relatively objective legal categories: political question doctrine and the concept of international balance. Financial risks in the same context may be reduced by the creation of the step-by-step strategy of the Ukrainian interests protection in foreign jurisdictions.